การประยุกต์ใช้หลักพละธรรม 4 ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาของวัดหัวถนน อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา
AN APPLICATION OF BALA 4 FOR BUDDHIST TOURISM PROMOTION OF HUATHANON TEMPLE, SADAO DISTRICT, SONGKHLA PROVINCE

[1]พระลิขิต สุเขฐิโต (สอนมา), [2]พระครูวิจิตรศีลาจาร,[3]พระครูวิจิตรสาธุรส
[4]สืบพงศ์ ธรรมชาติ และ [5]ธีรเดช สายเส็น
[1]Phra Likit Sukatito (Sornma), [2]Phrakhru Wichitsilanchan
[3]PhrakruWijitsaturod, [4]Suebpong Thammachat and [5]Teeradej Saisen

[1,2,3,5]มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณาชวิทยาลัย, ประเทศไทย
[4]มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา, ประเทศไทย
[1,2,3,5]Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
[4]Songkhla Rajabhat University, Thailand

[1]sornmamoni@gmail.com

Received : May 1, 2022; **Revised** : May 20, 2022; **Accepted** : May 30, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาของวัดหัวถนน อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา 2) เพื่อศึกษาหลักพละธรรม 4 ที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท และ3) เพื่อประยุกต์ใช้หลักพละธรรม 4 ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาของวัดหัวถนน อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ดำเนินการวิจัยโดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth-interview) ผลการวิจัยพบว่า :

---

[1] นิสิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช
[2] อาจารย์ ดร., สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช
[3] อาจารย์,ดร. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช
[4] รองศาสตราจารย์ ดร., มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
[5] อาจารย์,ดร. สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนา พบว่าวัดหัวถนนเป็นวัดที่มีการจัดการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนา เพื่อเยี่ยมชมหรือสักการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ อันได้แก่ พระบรมสารีริกธาตุ รูปเหมือนหลวงปู่ทวดเหยียบน้ำทะเลจืด เพื่อขอพรในสิ่งที่เป็นสิริมงคลแก่ชีวิตครอบครัว การงาน และอาชีพ ตามความเชื่อของนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ในมุมมองของนักท่องเที่ยวบางกลุ่ม บางคณะ อาจจะต้องเยี่ยมชมในแง่ของศิลปะสถาปัตยกรรม ประติมากรรม งานบุญประเพณีวัฒนธรรมที่ทางวัดได้จัดขึ้นอีกประการหนึ่ง วัดหัวถนนสามารถดึงนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย ชาวต่างชาติเป็นประจำทุกวัน ที่มาพักผ่อนหย่อนใจในรูปแบบที่หลากหลาย ภายใต้การบริหารจัดการของเจ้าอาวาสรูปปัจจุบัน นอกจากจะเป็นเรื่องพระพุทธศาสนา ยังมีศาสนาอื่นเข้ามาเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว อันได้แก่ ประติมากรรมนารายณ์เกษียณสมุทร ซึ่งเป็นโบราณสถานที่ทางวัดได้จัดสร้างอย่างงดงามเสริมคุณค่าทางจิตวิญญาณต่อผู้พบเห็น ดังนั้นวัดหัวถนนจึงจัดว่าเป็นวัดที่ทรงคุณค่าและยังประโยชน์ให้แก่นักท่องเที่ยวได้อย่างแท้จริง หลักพละธรรม 4 ที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท พบว่า หลักพละธรรม 4 ได้แก่ 1) ปัญญาพละ ช่วยให้พระพุทธศาสนาสร้างโอกาสในการดำเนินชีวิต การดำรงตนด้วยความรู้ ความสามารถความคิดสร้างสรรค์ ผ่านกระบวนการคิดอย่างรอบคอบถูกต้อง 2) วิริยะพละ ก่อให้เกิดแนวปฏิบัติในการแสวงหาความรัก ความพอใจที่เกิดจากการใคร่ครวญ ตริตรอง ตรวจสอบอย่างถูกต้องอยู่เสมอ 3) ด้านอนวัชชพละ ช่วยส่งเสริมความสุจริตปรับตัวให้เกิดความเที่ยงธรรม ลดความเลื่อมล้ำทางสังคมปฏิบัติหน้าที่อย่างมีระเบียบวินัยอย่างเคร่งครัด โดยมีสุจริต 3 เป็นตัวกำหนดในการกระทำด้วยกาย วาจา และใจที่ซื่อตรง และ4) สังคหพละ เป็นการสงเคราะห์ช่วยเหลือ ร่วมมือ ให้เข้ากันอย่างกลมกลืนเสียสละปรารถนาดี ละโลภ โกรธ และหลง มีกาย วาจา ใจที่สุจริตสะอาด โปร่งใส ช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่นตามกำลังอย่างสม่ำเสมอ

คำสำคัญ : หลักพละธรรม 4, การส่งเสริม, การท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนา

Abstract

This research aimed 1) to study the concept in promoting Buddhist tourism of Wat Hua Thanon, Sadao District, Songkhla, 2) to investigateBala principle in Theravada Buddhist scriptures, and 3) to apply the Bala principle for Buddhist tourism promotion of Wat Hua Thanon, Sadao District, Songkhla. This was a qualitative and documentary research with interview and descriptive form of presentation. The results were as follows: 1) Regarding concept ofpromotingBuddhisttourism, it was found that Wat Hua Thanon is a temple with Buddhist tourism for tourists to visit orworship holy objects such asthe Buddha's relics

and the stature of Luang Poo Tuad, for the auspicious blessing of life,family according to some tourists' belief. In addition, there are some visiting programs architecturalart, sculpture,and cultural festivals organized by the temple for some groups of visitors. Also, Wat Hua Road canattract visitors to both Thais and foreign tourists to come and relax in a variety of ways daily under the management of the current abbot. Tourism management focuses on not only Buddhism but also other religion like Narai Kasian Samut sculpture, an artwork that has been beautifully created to enhance spiritual value to the public. Therefore, Wat Hua Road is considered as the temple that truly benefits visitors. 2) Concerning the *Bala*(power) in TheravadaBuddhist scriptures, it was found that *Bala* (power) consists of 4 principles: *Pannà-bala*(power of wisdom) helping Buddhist screate opportunities for life, living withknowledge, ability, creativeness through the process of careful and right thought, 2) *Viriya-bala* (power of energy or diligence) generating a guideline for the pursuit of love, satisfaction caused by contemplating, constantly checking properly, 3) *Anavajja-bala* (power of faultlessness) promoting rightfulness, adjusting for justice, reducing social integrity with strictly performing duty determined by the honest physical, verbal and mental, and 4) *Sangaha-bala*(power of sympathy or solidarity) helping, cooperating harmoniously, sacrifice, goodwill, discarding greed, anger, and passion withhonest, cleaned transparent physical, verbal, and mind and helping others constantly according on one's own ability. 3) With regard to a guideline forthe application of *Bala*principle in promotingBuddhisttourism of Wat Hua Thanon, Sadao District, Songkhla Province,it was found that the principle of *Bala* is appropriate and in line with the context of Buddhist tourism of Wat Hua Thanon, which focuses on providing services in all aspects to tourists and pilgrims. That shows the power of creativity *(Pannà-bala),*the power of the pursuit (*Viriya-bala* (power of energy) in which tourists lack the major factors in the pursuit in many aspects, both concrete and abstract, the power of adaptation (*Anavajja-bala*), in which humans must also adapt to nature, social, environment, and humans together to coexist peacefully. The main point is that tourists must adjust their behavior to everything, every situation for stability in life, to make peace for all parties. The power of cooperation and cooperation (*Sangaha-bala)*isimportant, valuable and beneficial to the society, nature, environment, which must be contributed to each other.

Keyword : Balafor Buddhist, the promotion, Tourism Promotion,

บทนำ

การท่องเที่ยวในปัจจุบันถือเป็นอุตสาหกรรมที่สร้างผลประโยชน์สร้างรายได้ และเป็นตัวขับเคลื่อนในด้านเศรษฐกิจให้กับทุกประเทศ และเป็นสิ่งที่สำคัญที่มีผลต่อการพัฒนาส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงามให้มีชื่อเสียงเป็นที่ติดอกติดใจแก่นักท่องเที่ยวและเป็นมนต์เสน่ห์ให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวชมสถานที่ที่มีสิ่งแปลกใหม่ ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติและยังเป็นที่ให้ความเพลิดเพลินแก่นักท่องเที่ยว ให้ความรู้ ประสบการณ์ใหม่ ณ สถานที่ท่องเที่ยวนั้น ๆ ทำให้เกิดการใช้จ่ายในการเดินทาง เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เดินทาง ทั้งค่าที่พัก ค่าอาหาร รวมทั้งค่าบริการหรือทำกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ส่งเสริมให้ “การท่องเที่ยว” เป็นเครื่องมือกลไกที่สำคัญในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจสร้างงานให้กับประชาชน เพิ่มรายได้ให้กับประเทศ อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมให้การท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในการช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยส่งเสริมให้การท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตคนไทยในปัจจุบัน โดยจะเน้นการประสานงานระหว่างเครือข่ายภาครัฐกับเครือข่ายภาคเอกชน กระตุ้นให้เกิดการท่องเที่ยวภายในประเทศที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ การสร้างสรรค์ เป็นประโยชน์ต่อสถาบันครอบครัวและสังคม อันจะนำไปสู่การสร้างรายได้ และยังเป็นตัวช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจ ปลูกจิตสำนึกให้ช่วยกันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ทำให้เกิดความรัก หวงแหนถิ่นที่อยู่ที่อาศัย สำนึกรักบ้านเกิด รักในเอกลักษณ์ภูมิปัญญา ตลอดถึงประเพณีวัฒนธรรมด้านแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนาและมรดกทางภูมิปัญญา ตลอดถึงวัฒนธรรม ควรเป็นเรื่องที่มีหลักประสมประสานให้มีหลายรูปแบบ การจัดการในการอนุรักษ์ศาสนสถาน ซึ่งเป็นสถานที่ที่มีความสำคัญเป็นมรดกที่ชนรุ่นหลังควรรักษา

การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โบราณคดี หรือพิพิธภัณฑ์ที่เป็นศิลปะ สัมผัสและมองเห็นได้ เป็นผลผลิตต่าง ๆ ทางวัฒนธรรม วัด เป็นสถานที่ท่องเที่ยวประเภทหนึ่งที่มีข้อจำกัดอยู่พอสมควร ทั้งทางด้านกายภาพ ด้านนโยบาย ด้านการพัฒนาบุคลากรแหล่งท่องเที่ยว ในปัจจุบันการท่องเที่ยวเชิงศาสนสถาน หรือการท่องเที่ยวที่ทางคณะทัวร์จัดขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการให้กับนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางไปเที่ยวยังสถานที่ต่าง ๆ เช่น พุทธอุทยาน วัด ถ้ำ สถานที่ต่าง ๆ เพื่อเยี่ยมชมความสวยงามของธรรมชาติ เพื่อไหว้พระทำบุญหรือเพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของสถานที่ นั้น ๆ นับเป็นการท่องเที่ยวอีกรูปแบบหนึ่งที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจเป็นอย่างมากในปัจจุบัน เพราะตามคติความเชื่อที่ถือกันมาช้านานว่าการที่ได้เดินทางมาสักการะยังสถานที่อันศักดิ์สิทธิ์จะนำความเป็นสิริมงคลมาสู่ชีวิต สร้างจิตใจให้ผ่องใส เบิกบานมาสู่ชีวิตของตนเอง และบุคคลในครอบครัว โดยจะเห็นได้ว่า “วัด” เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่จะสะท้อนอารยธรรม และวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น อันเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลด้านประวัติศาสตร์ การศึกษา ศิลปกรรมสถาปัตยกรรม รวมทั้งประวัติความเป็นมาภายในสถานที่นั้น ๆ นอกจากวัดจะจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทหนึ่ง

แล้ว วัดยังเป็นสถานที่ทำบุญ สร้างกุศล เนื่องในโอกาสต่าง ๆ งานบุญที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาโดยตรง ทั้งงานมงคล และงานอวมงคลของคนภายในชุมชนหรืออาจเรียกได้ว่าวัดมีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชาวไทยมาตลอดยาวนาน เพราะวัดเป็นศูนย์รวมจิตใจที่สำคัญของคนไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน (พระมหาบุญพิเชษฐ์ จันทร์เมือง, 2553)

ศาสนสถาน หรือวัด ในปัจจุบันได้กลายเป็นอีกหนึ่งแหล่งท่องเที่ยวที่ผู้คนต่างถิ่นต่างชาติให้ความสนใจเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เป็นเหตุให้วัดบางแห่งได้ปรับเปลี่ยนบทบาทใหม่ จากเดิมที่วัด จัดไว้สำหรับเป็นสถานที่ปฏิบัติกิจของสงฆ์ และศาสนพิธีของชาวบ้าน จนกระทั่งกลายมาเป็นสถานที่รองรับนักท่องเที่ยวที่มาจากต่างถิ่น สาเหตุก็มาจากวัดได้ขยายบทบาทโดยอาศัยคุณสมบัติของศาสนสถานเป็นแรงดึงดูดใจ ให้เกิดการท่องเที่ยว ซึ่งการปรับเปลี่ยนบทบาทของวัดในมิติของการท่องเที่ยวแล้วยังสอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานในโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยว ผ่านเส้นทางแสวงบุญทางศาสนา ในปีพ.ศ.2557 กรมการศาสนาในสังกัดกระทรวงวัฒนธรรม(กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, 2557) ที่สนับสนุนให้นำทุนทางวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่นมาเป็นแหล่งดึงดูด มาเป็นแรงจูงใจ ให้กับนักท่องเที่ยวได้มาเยี่ยมชม ซึ่งวัดบางแห่งก็เป็นมรดกของชุมชน ไปจนถึงเป็นมรดกของโลก นอกจากนั้นวัดยังเป็นศูนย์กลางของสังคมที่ทรงคุณค่า เหมาะแก่การผลักดันให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนา การท่องเที่ยวที่มีรูปแบบการพัฒนาจิตใจควบคู่ไปพร้อมกับส่งเสริมความเป็นไทยให้เป็นสิ่งที่ดำรงคงอยู่คู่กับประเทศ วัดยังเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญเพราะมีพุทธศิลป์เป็นแรงจูงใจ ซึ่งพุทธศิลป์ คือ เป็นทัศนูปกรณ์ในการสอนธรรมะได้อย่างดีเยี่ยม และลึกซึ้ง เพราะเป็นแหล่งรวมของวัฒนธรรม มีทรัพยากรทางกายภาพ ทรัพยากรทั้งที่เป็นรูปธรรม และนามธรรมเพียงแต่จะถ่ายทอดออกไปได้อย่างไร ถ้าเราไปแยกส่วน โดยไม่ได้มองเห็นธรรมะเราก็จะมาวัดก็แค่เพียงเพื่อถ่ายรูปตัวเอง และครอบครัวแสดงตนว่าได้มาเยี่ยมชมแล้ว บางท่านก็มาทำกิริยาที่ไม่เหมาะสม ซึ่งคนกลุ่มนี้บ่งบอกได้ว่ามาวัดก็ไม่ได้สร้างเสริมปัญญา ส่วนหนึ่งอาจจะเป็นเพราะวัดไม่ได้แสดงบทบาทอย่างชัดเจน บทบาทของวัด สามารถสนองประโยชน์ได้ทั้ง 2 ด้าน ด้านเศรษฐกิจ และด้านการนำรายได้เข้ามาทำนุบำรุงวัดพัฒนาท้องถิ่นระดับจังหวัด และไปจนถึงระดับประเทศได้อย่างมั่นคง

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาของวัดหัวถนน อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา เนื่องจากวัดแห่งนี้มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และต่างประเทศเดินทางมาเที่ยวมีจำนวนมาก และเพื่อนำหลักพละธรรม 4 มาประยุกต์ใช้ในการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนา และเพื่อพัฒนาด้านต่าง ๆ ในการท่องเที่ยว เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว และที่สำคัญเพื่อประชาสัมพันธ์ให้วัดและสถานที่เที่ยวต่าง ๆ ในอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ให้เป็นที่รู้จักในฐานะเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัด และของประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาของวัดหัวถนนอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา

2. เพื่อศึกษาหลักพละธรรม 4 ที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท

3. เพื่อการประยุกต์ใช้หลักพละธรรม 4 ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาของวัดหัวถนน อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยภาคสนาม (Field Research) เพื่อสัมภาษณ์ข้อมูลพื้นฐานจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญเรื่องการประยุกต์ใช้หลักพละธรรม 4 ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาของวัดหัวถนนอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา มาประกอบเนื้อหาวิทยานิพนธ์ โดยสรุปเป็นขั้นตอน ดังนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา มุ่งศึกษาการนำหลักพละธรรม 4 ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาของวัดหัวถนน อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา โดยมุ่งศึกษา ดังนี้ 1) ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาของวัดหัวถนนอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา 2) ศึกษาหลักพละธรรม 4 ที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท 3) เพื่อนำหลักพละธรรม 4 ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาของวัดหัวถนน อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา

การเก็บรวบรวมข้อมูล 1) ข้อมูลจากเอกสาร ขั้นปฐมภูมิ (Primary Source) คือ คัมภีร์พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2539 และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source) คือ หนังสือ เอกสาร วารสาร วิทยานิพนธ์ บทความ และงานวิชาการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง 2) ข้อมูลจากภาคสนาม จากการสัมภาษณ์ข้อมูลพื้นฐานจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ(กับบุคคลสำคัญในชุมชนที่ต้องการสัมภาษณ์/ผู้รู้) แบบจำเพาะเจาะจง

ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล 1) เรียบเรียงข้อมูล โดยการจัดหมวดหมู่ของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกัน ทั้งในส่วนข้อมูลที่ได้จากเอกสารต่างๆ และข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ภาคสนาม 2) วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาทั้งหมด ตามจุดประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้ 3) สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ 4) เรียบเรียงเป็นเล่มวิทยานิพนธ์ แล้วนำเสนอผลการวิจัย

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักพละธรรม 4 ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาของวัดหัวถนน อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา สรุปผล ดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนา พบว่าวัดหัวถนนเป็นวัดที่มีการจัดการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนา เพื่อเยี่ยมชมหรือสักการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ อันได้แก่ พระบรมสารีริกธาตุ รูปเหมือนหลวงปู่ทวดเหยียบน้ำทะเลจืด เพื่อขอพรในสิ่งที่เป็นสิริมงคลแก่ชีวิตครอบครัว การงาน และอาชีพ ตามความเชื่อของนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ในมุมมองของนักท่องเที่ยวบางกลุ่ม บางคณะ อาจจะต้องเยี่ยมชมในแง่ของศิลปะ สถาปัตยกรรม ประติมากรรม งานบุญประเพณีวัฒนธรรมที่ทางวัดได้จัดขึ้นอีกประการหนึ่ง วัดหัวถนนสามารถดึงนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย ชาวต่างชาติเป็นประจำทุกวัน ที่มาพักผ่อนหย่อนใจในรูปแบบที่หลากหลาย ภายใต้การบริหารจัดการของเจ้าอาวาสรูปปัจจุบัน นอกจากจะเป็นเรื่องพระพุทธศาสนา ยังมีศาสนาอื่นเข้ามาเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว อันได้แก่ ประติมากรรมนารายณ์เกษียณสมุทร ซึ่งเป็นโบราณสถานที่ทางวัดได้จัดสร้างอย่างงดงามเสริมคุณค่าทางจิตวิญญาณต่อผู้พบเห็น ดังนั้นวัดหัวถนนจึงจัดว่าเป็นวัดที่ทรงคุณค่าและยังประโยชน์ให้แก่นักท่องเที่ยวได้อย่างแท้จริง

หลักพละธรรม 4 ที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท พบว่า หลักพละธรรม 4 ได้แก่ 1) ปัญญาพละ ช่วยให้พระพุทธศาสนาสร้างโอกาสในการดำเนินชีวิต การดำรงตนด้วยความรู้ ความสามารถ ความคิดสร้างสรรค์ ผ่านกระบวนการคิดอย่างรอบคอบถูกต้อง 2) วิริยะพละ ก่อให้เกิดแนวปฏิบัติในการแสวงหาความรัก ความพอใจที่เกิดจากการใคร่ครวญ ตริตรอง ตรวจสอบอย่างถูกต้องอยู่เสมอ 3) ด้านอนวัชชพละ ช่วยส่งเสริมความสุจริตปรับตัวให้เกิดความเที่ยงธรรม ลดความเลื่อมล้ำทางสังคมปฏิบัติหน้าที่อย่างมีระเบียบวินัยอย่างเคร่งครัด โดยมีสุจริต 3 เป็นตัวกำหนดในการกระทำด้วยกาย วาจา และใจที่ซื่อตรง และ4) สังคหพละ เป็นการสงเคราะห์ช่วยเหลือ ร่วมมือ ให้เข้ากันอย่างกลมกลืนเสียสละปรารถนาดี ละโลภ โกรธ และหลง มีกาย วาจา ใจที่สุจริตสะอาด โปร่งใส ช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่นตามกำลังอย่างสม่ำเสมอ

แนวทางการประยุกต์ใช้หลักพละธรรม 4 ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาของวัดหัวถนน อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลาพบว่า หลักพละธรรม 4 มีความเหมาะสม และสอดคล้องกับบริบทของการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาพุทธของวัดหัวถนน มุ่งเน้นการให้บริการในทุกด้านแก่นักท่องเที่ยว และนักแสวงบุญทั้งหลาย ซึ่งเป็นการสร้างพลังแห่งความสร้างสรรค์(ปัญญาพละ) พลังแห่งการแสวงหา(วิริยะพละ) ที่นักท่องเที่ยวยังขาดปัจจัยสำคัญด้านการแสวงหาในหลายประเด็นทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม ด้านพลังปรับตัว(อนวัชชพละ) มนุษย์ยังต้องปรับตัวให้เข้ากับธรรมชาติสังคมสิ่งแวดล้อม และมนุษย์

ด้วยกัน เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติ โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวต้องปรับพฤติกรรมของตนเองให้เข้าได้กับทุกเรื่อง ทุกสถานการณ์ เพื่อความมั่นคงในชีวิตเกิดสันติสุขแก่ทุกฝ่าย พลังร่วมมือร่วมแรงและร่วมใจ(สังคหพละ) เป็นสิ่งที่สำคัญ และทรงคุณค่ายังประโยชน์ให้เกิดแก่ตน สังคม ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ซึ่งต้องเกื้อกูลกัน ในข้อนี้นักท่องเที่ยวต้องสร้างจิตสำนึก จิตอาสา นำพาเพื่อนร่วมเดินทาง เพื่อให้สังคมเกิดสันติ มีความสุขในการอยู่ร่วมกันในโลกใบนี้ด้วยความผาสุก เกิดความยั่งยืน และมั่นคง ยังประโยชน์และเสริมคุณค่าการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาของวัดหัวถนน อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่แหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ได้ดีต่อไป

การนำหลักพละธรรม 4 ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาของวัดหัวถนน อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา เพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ ดังนี้

ปัญหาการขาดความรู้บุคลากรภายในวัดหัวถนนยังขาดมัคคุเทศน์ผู้ให้ความรู้ที่ถูกต้อง ถ่ายทอดคำแนะนำเกี่ยวกับหลักธรรมที่เกี่ยวข้อง ที่แฝงไปด้วยข้อคิดของศาสนสถาน ข้อคิดประติมากรรม ผลงานที่จัดทำขึ้นภายในบริเวณวัดหัวถนน ให้แก่นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเยี่ยมชมให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ รวมไปถึงได้ปัญญา เป็นเกร็ดความรู้ ซึ่งเป็นแก่นของคำสอนในทางพระพุทธศาสนา ที่คนในยุคปัจจุบันห่างไกล ไม่ค่อยสนใจศึกษาจะเห็นได้ว่าความรู้หรือปัญญานั้นมิได้หมายเพียงเรื่องของความเข้าใจเท่านั้นแต่หมายไปถึงภูมิปัญญาในการที่จะเข้าใจในศาสตร์ของหลักธรรมที่สอดแทรกผ่านประติมากรรม สามารถผลิตออกมาเป็นความรู้ใหม่ ๆ หรือสามารถนำมาใช้แก้ปัญหาได้จริงในการท่องเที่ยวเชิงพุทธในยุคปัจจุบัน

ปัญหาการขาดความเพียรวัดหัวถนนยังขาดบุคคลากรพระภิกษุ-สามเณรที่มีความขยัน เข้าใจเข้าถึงแก่นแท้ประวัติของศาสนวัตถุ ประติมากรรมที่จับต้องได้ไม่ได้มาเพื่อศึกษาแต่มาเพียงพักผ่อน ถ่ายรูปชมความวิจิตร ตระการตาสวยงามที่เป็นมนต์เสน่ห์ เป็นแรงดึงดูดแก่นักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมเท่านั้น ไม่ได้มามุ่งเน้นในด้านของการแสวงหาที่เป็นนามธรรม โดยเฉพาะในเรื่องของการแสวงหาความรู้แสวงหาความดีแสวงหาคุณธรรมที่ยังบกพร่องอยู่ที่จะอาศัยซึ่งความพากเพียรขยันอดทนที่จะให้ได้มาซึ่งสิ่งดีงามที่ถาวรเป็นคุณความดี เกิดประโยชน์ได้จริง

ปัญหาการขาดความสุจริตวัดหัวถนนยังขาดความซื่อสัตย์ ขัดต่อความเชื่อทางศาสนา เน้นไปในทางการสร้างวัตถุ ไม่ได้เน้นถึงหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาความซื่อสัตย์ย่อมทำให้ธรรมชาติเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดียิ่งขึ้นเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตให้ไม่เบียดเบียนผู้อื่นตลอดถึงเพื่อนร่วมสังคมซึ่งนักท่องเที่ยวจำเป็นต้องมีความเชื่อปฏิบัติตนด้วยความซื่อสัตย์ตามหลักธรรมที่เป็นกำลังในการดำรงตนเป็นคนดีของสังคมต่อไป

ปัญหาการขาดความสงเคราะห์วัดหัวถนนยังขาดความเอื้อเฟื้อช่วยเหลือสนับสนุนจากหน่อยงานต่าง ๆ ด้านสถานที่ จุดศูนย์รวม บริการร้านค้า และเครื่องดื่ม รวมไปถึงการ

ประชาสัมพันธ์สร้างเครือข่ายแก่นักท่องเที่ยวเนื่องจากในยุคปัจจุบันบุคคลส่วนใหญ่ใช้ชีวิตในสังคมเพียงลำพังเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน ไม่ได้นึกถึงผลประโยชน์ส่วนรวมที่มีผลยั่งยืน แบ่งแยกหน้าที่กันกระทำนักท่องเที่ยวก็เช่นกันต่างคนต่างเที่ยวไม่ทักทาย พูดคุยช่วยเหลือหรือสร้างความสมัครสมานสามัคคี มีน้ำใจ แบ่งปันย่อมส่งผลให้สังคมนั้นเกิดความแตกแยกและสร้างความเดือดร้อนทั้งต่อตนเองเพื่อนร่วมสังคมทั้งหมดอย่างแน่นอนในอนาคต

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักพละธรรม 4 ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาของวัดหัวถนน อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา”ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

การท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนา เป็นการท่องเที่ยวเชิงศาสนสถาน เป็นการเดินทางไปท่องเที่ยวยังสถานต่าง ๆ เพื่อเยี่ยมชมหรือสักการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ นมัสการศาสนสถานที่สำคัญทางด้านวัฒนธรรม โดยเน้นท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมศาสนศิลป์ ซึ่งหมายถึง การท่องเที่ยวเยี่ยมชมสถานที่ที่มีลักษณะสำคัญทางด้านประติมากรรม เช่น การชมสถานโบราณวัตถุ โบราณสถาน พระองค์ใหญ่พระบรมสารีริกธาตุ รูปเหมือนพระเกจิชื่อดัง ชมพระอุโบสถ ประติมากรรมนารายณ์เกษียรสมุทร รูปเหมือนหลวงปู่ทอดองค์ใหญ่ มีการเล่าเรื่องราวทางสังคม และมนุษย์ผ่านทางประติมากรรมอันเป็นผลเกี่ยวเนื่องกับวัฒนธรรม ตลอดถึงประเพณีวิถีชีวิตของบุคคล และเพื่อการบำบัดจิตใจโดยการฝึกปฏิบัติตนตามแบบพุทธศาสนา เพื่อการผ่อนคลาย และลดความตึงเครียดในชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับแนวคิดของ พระมหาสุทิตย์ อบอุ่น (จุลสารการท่องเที่ยว,2542) ที่ว่า การท่องเที่ยวในแนวพุทธมิใช่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นใหม่แต่เป็นสิ่งที่มีมาตั้งแต่ในสมัยพุทธกาลซึ่งมีคำนิยามต่าง ๆ เช่น ธรรมสัญจรการจาริกแสวงบุญการเดินทางแสวงบุญ สอดคล้องกับงานวิจัย ภัทร์สุภา ลีลานภาพรรณ์ (2551) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การท่องเที่ยวเชิงพุทธ: ศึกษาเฉพาะกรณีแหล่งวัฒนธรรมในกรุงเทพมหานคร” ผลการศึกษาวิจัยพบว่า การท่องเที่ยวเชิงพุทธ หมายถึง การเดินทางไปท่องเที่ยวยังพุทธสถานใด ๆ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อบำเพ็ญบุญกิริยาวัตถุ 10 หรืออย่างใดอย่างหนึ่งตามคติทางพระพุทธศาสนา นอกจากนั้น ยังหมายรวมถึงการเดินทางไปเพื่อสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ปฏิบัติธรรมและเข้าร่วมศาสนพิธี งานเทศกาลประเพณีต่าง ๆ ปัจจัยที่ทำให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงพุทธที่สำคัญ ได้แก่ พระมหากษัตริย์ทรงเป็นต้นแบบในการเสด็จประพาสไปสู่พุทธศาสนสถานพระพุทธศาสนาผสมผสาน อยู่ในวิถีการดำเนินชีวิตของชาวไทยมาแต่โบราณ และกระแสสังคมในยุคโลกาภิวัตน์ทาให้ประชาชน นิยมหาทางออกจากความรีบเร่ง สับสน วุ่นวาย ด้วยการเดินทางท่องเที่ยวในลักษณะของการ ท่องเที่ยวเชิงพุทธจากการศึกษาการท่องเที่ยวเชิงพุทธในแหล่งวัฒนธรรมกรุงเทพมหานครทั้ง 3 แหล่ง พบว่า นักท่องเที่ยวสามารถดำเนินกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาต่าง ๆ ได้ด้วยการสักการะสิ่ง

ศักดิ์สิทธิ์ การสวดมนต์ การฟังธรรมและการบำเพ็ญภาวนา นอกจากนั้น ยังสามารถเยี่ยมชมและศึกษาแหล่ง ศิลปวัฒนธรรม ซึ่งก่อให้เกิดคุณค่าทางการท่องเที่ยวเชิงพุทธความสำคัญและคุณค่าของการท่องเที่ยว เชิงพุทธที่สำคัญ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณี ก่อให้เกิดการอนุรักษ์มรดก วัฒนธรรมไทย เอกลักษณ์ของชาติและสืบทอดปรัชญาคติและศาสนคติ ด้านเศรษฐกิจ ช่วยลดปัญหา ความยากจน และส่งเสริมปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการพัฒนาชีวิตและจิตใจ ก่อให้เกิดการ ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพคนและสังคม ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และศีลธรรมอันดี และส่งเสริม ให้เกิดการเรียนรู้ทางด้านศาสตร์และศิลป์ของศิลปวัฒนธรรมประเพณีไทย สอดคล้องกับงานวิจัยของ วีรณัฐ โรจนประภา (2559) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการสร้างสังคมแห่งสัมมาปัญญาในประเทศไทย” ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ในส่วนการวิเคราะห์หลักพุทธธรรม คือ หลักพละ 4 ซึ่งสอดคล้องกับโลกยุค ข้อมูลข่าวสารที่ต่อมาจากโลกทุนนิยมนี้มาก เพราะเป็นหลักที่มีเป้าหมายปรองดองนำพาไปสู่สันติสุขตาม หลักอรรถปริวรรต ด้วยการใช้ปัญญาระดับประสบการณ์ตรงที่ถูกต้อง ไว้ใจได้มากกว่าปัญญาระดับการจำหรือการคิดคำนวณ ทั้งยังมีหลักยึดด้านความกล้ากระทำสิ่งถูกต้องที่พิจารณาดีแล้ว กับหลักความเพียร ไม่ท้อถอยในการไปสู่เป้าหมาย ทำให้พละ 4 นี้เหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการสร้างสังคมแห่งสัมมาปัญญาตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ส่วนผลการศึกษาส่วนในส่วนการสังเคราะห์การนำหลักพุทธธรรมมาใช้ในการสร้างสังคมแห่งสัมมาปัญญาขึ้นในประเทศไทย จากการค้นคว้าหลักคุณธรรมแม่บท 4 ประการ และหลักขุมพลังปฏิบัติคุณธรรมแล้วนำมาสังเคราะห์กับหลักธรรมพละ 4 แล้วจะเห็นความสอดคล้องเป็นเนื้อเดียวกัน คือเป็นลำดับกันไปจากวิสัยทัศน์ในพละ 4 ไปสู่นโยบายในคุณธรรมแม่บท และขับเคลื่อนด้วยขุมพลังปฏิบัติ คุณธรรมนับเป็นเสมือนแผนงาน เพื่อจะนำไปสู่การค้นหาแนวทางหรือแผนงาน โครงการกิจกรรม ในการสร้างสังคมแห่งสัมมาปัญญาในประเทศไทยจากผลการศึกษาดังกล่าวต่อผู้บริหารหน่วยงานของรัฐ และเอกชน โดยประกาศให้ทุกกระทรวง หรือองค์กรเป็นหน่วยงานศีล 5 และธรรม โดยมีเกณฑ์ขั้นต่ำให้เจ้าพนักงานทุกคนในสังกัดต้องไม่ประพฤติผิด ในศีล ทั้งยังต้องประพฤติในธรรมด้วย โดยอาจนำเกณฑ์การประเมินทั้งข้อห้าม ข้อเสริมและข้อส่งเสริมให้ ประพฤตินี้มาอยู่ในทุกตัวชี้วัด จัดอบรมการให้ความรู้ในตำแหน่งหน้าที่ของแต่ละบุคคลอย่างสม่ำเสมอ ให้เจ้าหน้าที่มีความรู้ในบทบาท และหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบจัดกิจกรรมเพื่อฝึกความอดทนในการรอคอยให้ แก่เจ้าหน้าที่อย่างเป็นประจำ ประกาศให้กฎแห่งศีลธรรมมีน้ำหนักมากกว่ากฎหมาย จัดกิจกรรมจิตอาสา สำหรับข้อเสนอแนะต่อประชาสังคม รณรงค์เรื่องหมู่บ้านศีล 5 (หรือคำอื่นตามศาสนาหลักของในแต่ละหมู่บ้าน) จัดโครงการ 1 หมู่บ้าน 1 ล้านบุญที่จะมีกิจกรรมในการฝึกอบรมพัฒนาจิตใจให้สมาชิกในหมู่บ้าน ทุกสัปดาห์ จัดสร้างหอกระจายข่าว วิทยุชุมชนเพื่อประชาสัมพันธ์ให้ได้ทราบความเคลื่อนไหวของเพื่อนร่วม หมู่บ้าน รวมถึงนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ให้เป็นรูปธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภวัต นิตย์โชติ (2560) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาสมรรถนะ

ตามหลักพละ 4 ของบุคลากรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสงขลา” ผลการศึกษาวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันของสมรรถนะของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสงขลา พบว่า บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสงขลา ความมุ่งมั่นทุมเทยังไม่เต็มที่ประสิทธิภาพและประสิทธิผลงานอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานยังไม่เกินมาตรฐานการให้บริการยังขาดความเป็นมิตรการบริการทำตามกรอบอำนาจหน้าที่ พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการบริการที่ดียังไม่ได้ออกมาจากข้างในความสนใจในการศึกษาหาความรู้ยังมีอยู่น้อยขาดความรู้ที่เป็นสหวิทยาการขาดแรงจูงใจที่จะพัฒนาตนเองยังมีการเลือกปฏิบัติไม่กล้าตัดสินใจ ต่างคนต่างทำงานของตน การทำงานต้องรอการสั่งการจากฝ่ายบริหารผู้นำมักจะเป็นผู้นำตามโครงสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่มีคุณสมบัติของผู้นำโดยธรรมชาติจากแบบสอบถามสมรรถนะบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสงขลาในปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านการบริการที่ดีมีระดับความคิดเห็นเฉลี่ยสูงสุดด้านที่มีระดับความคิดเห็นเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการทำงานเป็นทีม และด้านภาวะผู้นำ 2. การประยุกต์ใช้หลักพละ 4 ในการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสงขลา พบว่า การอบรมให้บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถมีปัญญาในการคิดที่อาศัยวิธีการที่สอดคล้องกับงาน ทำให้ได้คำตอบถูกต้องตรงกับความเป็นจริงมีความคิดที่สร้างสรรค์ รู้ถึงจุดดี จุดด้อยของตนเอง รู้นิสัยของผู้อื่น มีความมุ่งมั่น มีจิตใจที่เข้มแข็งสู้ปัญหาเอาใจใส่ และมีความเพียรพยายามที่จะคิดค้นแยกแยะแก้ไขปัญหาได้อย่างเป็นระบบ มีความกล้าในการทำงานที่ยาก และท้าทายประพฤติตนตามหลักเบญจศีล ละเว้นอบายมุข เป็นแบบอย่างที่ดีมีมนุษย์สัมพันธ์ช่วยเหลือเกื้อกูลกันผู้อื่นวางตนสม่ำเสมอไม่เปลี่ยนแปลงให้คำแนะนำสั่งสอนผู้อื่นอยู่เสมอ การนำหลักพละ 4 มาพัฒนาสมรรถนะบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแต่ละพละจะมี หลักธรรมเป็นหลักในการปฏิบัติ เพื่อสร้างหรือพัฒนาตัวตน และจิตใจของความเป็นมนุษย์ให้เป็นบุคคล ที่มีความสมบูรณ์ในการพัฒนาตนเอง เพื่อให้เกิดเรียนรู้ที่ดี มีพลังในการทำงาน ตั้งอยู่ในความดีงาม มีจิตสาธารณะ ส่งผลให้ตนเองมีความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน หลักพละ 4 จึงมีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสงขลา 3. รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะตามหลักพละ 4 ของบุคลากรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสงขลา พบว่า ใช้เทคนิคการฝึกอบรมที่หลากหลาย โดยใช้สื่อประสมใช้เกม และกิจกรรมแบบค่อยเป็นค่อยไปแยกเฉพาะกลุ่มโดยให้เหมาะกับความรู้ความสามารถให้มีวิธีคิดที่เป็นระบบ ระเบียบมีขั้นตอน โดยใช้เหตุผล มีสติ สมาธิ ฝึกฝนให้มองรอบด้าน รู้จักตนเอง รู้จักคนที่เกี่ยวข้อง รอบรู้ในงานที่ทำแม่นยำในกฎระเบียบ เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ตลอดเวลา มีความคิดสร้างสรรค์ มีความฉลาดในการบริหารจัดการมีความมุ่งมั่นขยันไม่ย่อท้อต่อปัญหา และอุปสรรค มานะอดทน นอบน้อม พูดจาไพเราะ มีความประพฤติดี ห่างไกลจากอบายมุขทั้งหลาย สร้างสรรค์งานบริการที่ดีเหนือความคาดหมาย มีใจรักในการบริการ ให้บริการอย่างทุ่มเทเต็มกำลัง ให้บริการดุจญาติมิตร มีความรู้ความเชี่ยวชาญในงานสูง อดทนอดกลั้น และกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ยึด

มั่นในความซื่อสัตย์สุจริต ไม่มัวเมายุ่งเกี่ยวในอบายมุข ไม่วอกแวก เกรงกลัวต่อบาป มีกำลังใจที่เข้มแข็ง หนักแน่นมั่นคง กล้าตัดสินใจในสิ่งที่ถูกต้อง เสียสละความสุขสบายส่วนตน อุทิศตนเพื่อผลประโยชน์สาธารณะ มีความสามารถในการสร้าง และรักษาสัมพันธภาพกับสมาชิกในทีม เกรงใจเพื่อนร่วมงาน รับผิดชอบ พฤติกรรมดี วาจาดี มีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีต่อบุคคลรอบข้าง มีใจรักในองค์กร มีความเข้าใจวัฒนธรรมขององค์กร วางตัวเหมาะสม มีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีกับผู้ที่เกี่ยวข้อง ความคิดเห็นในเชิงรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม ไม่เห็นแก่ตัว มีความรับผิดชอบ มีความสามารถในการพูดจูงใจหรือโน้มน้าวผู้อื่นให้ปฏิบัติตามในสิ่งที่ถูกต้อง มีความยุติธรรมเสมอภาค ไม่เอนเอียง กล้าได้กล้าเสีย ทุ่มเท ไม่กลัวความลำบาก ชอบช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละแบ่งปัน ช่วยเหลือผู้อื่นอย่างเต็มกำลัง โดยไม่ต้องร้องขอ ดังนั้นรูปแบบในการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสงขลาที่เหมาะสม คือ รูปแบบในการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสงขลาตามหลักพละ 4 พระอลงกรณ์ ฐานสิริ (แก้ววิเศษ) (2561) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาแนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดพระพุทธรูป 9 สในจังหวัดหนองคาย” ผลการศึกษาวิจัยพบว่าสภาพปัญหาการจัดการแหล่งท่องเที่ยวพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ 8 สในจังหวัดหนองคายผู้วิจัย ได้ทำการวิเคราะห์และสามารถจำแนกสภาพปัญหาเป็น 5 ด้าน คือ ด้านกายภาพด้านบุคลากร ด้านการบริหารจัดการด้านความสัมพันธ์กับชุมชนและด้านเศรษฐกิจของวัด การวิเคราะห์จุดเด่นจุดด้วยของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ 8 ส ในจังหวัดหนองคาย พบจุดเด่นและจุดด้อยดังนี้จุดเด่น พระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ 9 เป็นศิลปะล้านช้าง ปางมาร วิชัยเหมือนอานิสงส์ในการสักการะกราบไหว้แตกต่างกัน จังหวัดหนองคายระบบวัฒนธรรมเดียวกันระยะทางที่สามารถเชื่อมโยงกันได้จุดด้อย ขาดการสนับสนุนจากภาครัฐ วัดหรือคณะกรรมการวัดให้ความสำคัญน้อยการประชาสัมพันธ์ไม่เชื่อมโยงส่งเสริมกัน การวิเคราะห์ความสัมพันธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธของพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ 9 ส ในจังหวัดหนองคาย การวิเคราะห์ความสัมพันธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธของพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ 9 ส ในจังหวัดหนองคาย ใช้กรอบวิเคราะห์ 5 ด้าน คือด้านหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ด้านผู้สร้าง ด้านสถานที่ประดิษฐาน ด้านเศรษฐกิจของวัด ด้านความสัมพันธ์กับอาณาจักร แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธแนวทางการส่งเสริมการ ท่องเที่ยวเชิงพุทธของพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ 9 ส ในจังหวัดหนองคาย สรุปได้ดังนี้ 1) ด้านการให้การสนับสนุนและส่งเสริมแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ 9 ส ในจังหวัดหนองคาย ประเด็นแรกที่จะต้องพิจารณาถึงการได้รับการสนับส่งเสริมจากหน่วยงานของ รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยมีบทบาทหน้าที่แตกต่างกันไปคือจังหวัดหนองคายโดยสำนักงานจังหวัดหนองคาย สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดหนองคายสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดหนองคายคณะสงฆ์จังหวัดหนองคายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.)ได้แก่องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)เทศบาลสถาบันทางการศึกษา

2) ด้านบุคลากรแนวทางที่จะพัฒนาได้ควรจะมีแนวทางการพัฒนา 2 ระดับ คือ ระดับนโยบายเพื่อเชื่อมโยงระหว่างวัดต่าง ๆ ทั้ง 9 วัด และระดับวัด ระดับนโยบายควรมีพระสงฆ์ผู้ปกครองระดับจังหวัด ระดับอำเภอเจ้าอาวาส และส่วนราชการที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นสำนักงานจังหวัดสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด ร่วมเป็นกรรมการระดับวัดควรจัดตั้งในรูปแบบคณะกรรมการวัดโดยมีเจ้าอาวาสเป็นประธานพระสงฆ์สามเณรชุมคุ้มและนักวิชาการร่วมเป็น 3) ด้านการจัดกิจกรรมภายในวัดการจัดกิจกรรมภายในวัดถือว่าเป็นการประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสังคม ชุมชนและเป็นการหารายได้เข้าวัดอีกส่วนหนึ่ง ฉะนั้นรูปแบบการจัดกิจกรรมจึงเป็นเรื่องสำคัญที่จะทำให้วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนเป็นที่พำนักทั้งทางร่างกายและจิตใจของนักท่องเที่ยวและผู้มาเยือนทั้งหลายจึงสามารถจัดรูปแบบกิจกรรมภายในวัด ได้ดังนี้ กิจกรรมที่เป็นกิจของกิจกรรมที่เกี่ยวเนื่องกับวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา กิจกรรมที่เกี่ยวเนื่องกับบุญประเพณี กิจกรรมที่เกี่ยวเนื่องกับพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ กิจกรรมบริการชุมชนและสังคม 4) การจัดภูมิทัศน์ห้องน้ำห้องสุขา สถานที่จอดรถ อาหารและสิ่งสนับสนุนอื่นๆ ถ้าเป็นไปได้ควรมีการจัดศูนย์บริการข้อมูลการท่องเที่ยวและของที่ระลึกที่เป็นเอกลักษณ์ของวัดหรือของท้องถิ่นเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ซื้อของที่ระลึกราคาถูก สะดวกและรวดเร็ว 5) ด้านสถานที่จัดบริเวณวัดให้เป็นระเบียบเรียบร้อยสวยงาม เรียบง่าย มีสภาพแวดล้อมที่ร่มรื่น เป็นธรรมชาติ เงียบสงบ สะอาดและงดงามตามความเหมาะสม โดยอาจปรับสภาพแวดล้อมตามศักยภาพของวัดให้เป็นเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของตนเอง

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

การท่องเที่ยวบ่อย ๆ เป็นการสามารถสร้างสมประสบการณ์ ความรอบรู้ทันเหตุการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ซึ่งสอดคล้องกับโลกยุคข้อมูลข่าวสารที่เป็นโลกทุนนิยม เพราะเป็นหลักที่มีเป้าหมายนำพาความรู้ นำพาไปสู่สันติสุข ตลอดถึงการใช้ชีวิตด้วยความมั่นใจ ไม่หวั่นไหวต่อภัยทุกอย่าง ตามหลักที่ว่าด้วยการใช้ปัญญาระดับประสบการณ์ตรงที่ถูกต้อง

การประยุกต์ใช้หลักพลังสร้างสรรค์(ปัญญาพละ) ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาของวัดหัวถนน อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา เป็นการพัฒนาตนเอง พัฒนาความรู้ พัฒนาวัด จากการเที่ยวเดินทางไปยังสถานที่ต่าง ๆ สังเกตจากการจดจำบ้าง ฝึกอบรมบ้าง ศึกษาเล่าเรียนบ้าง การจัดการองค์ความรู้ สามารถประยุกต์ใช้ในการท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลให้การท่องเที่ยวมีมาตรฐานสูงขึ้น มีความสามารถในการค้นหาแหล่งความรู้อื่น ๆ และปฏิบัติตน เป็นผู้ใฝ่เรียนรู้ อย่างต่อเนื่อง มีความสามารถวิเคราะห์จุดด้อย จุดอ่อนของตนเอง เพื่อการพัฒนา ตนเองสู่ความก้าวหน้า และเป็นผู้ให้คำปรึกษาในการ

เดินทางท่องเที่ยว ก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ปฏิบัติตนเองเป็นตัวอย่างที่ดี พลังความรอบรู้ตามความเป็นจริงหรือความเห็นจนทำให้รู้แจ้งตามความจริงที่เป็นสากลของสิ่งทั้งปวงจนถึงขั้นรู้เท่าทันธรรมชาติ การพัฒนาความเห็นให้ถูกต้องในหน้าที่ การพัฒนาความคิด พัฒนาด้านปัญญาเพื่อรองรับความเปลี่ยนแปลงในอนาคตอย่างมีประสิทธิภาพ จะเห็นได้ว่าปัญญานี้มิได้หมายเพียงเรื่องของความรู้เท่านั้น แต่หมายไปถึงภูมิปัญญาในการที่จะเข้าใจในศาสตร์ของหลักธรรมที่สอดแทรก และสามารถผลิตออกมาเป็นความรู้ใหม่ ๆ ที่เหมาะสมกับสมัยหรือสามารถนำมาใช้แก้ปัญหาได้จริงพลังสร้างสรรค์นี้จึงจำเป็นยิ่งในการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนา เพราะสังคมเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

การประยุกต์ใช้หลักพลังแสวงหา(วิริยะพละ) ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดหัวถนน อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ในสถานการณ์ที่มนุษย์ทุกคนยังไม่มีความเพียรพยายาม ไม่มีความขยัน แสวงหาที่จะศึกษาเข้าใจเข้าถึงแก่นแท้ของคำสอนในพระพุทธศาสนาที่ถ่ายทอดออกมาในเชิงของศาสนวัตถุ ประติมากรรม ที่จับต้องได้นักท่องเที่ยวทั่วไปส่วนใหญ่มาเพื่อเพียงพักผ่อน ถ่ายรูปชมความวิจิตร ตระการตาสวยงามที่เป็นมนต์เสน่ห์เท่านั้น ไม่ได้มามุ่งเน้นในด้านของการแสวงหาที่เป็นนามธรรม โดยเฉพาะในเรื่องของการแสวงหาความรู้ แสวงหาความดี แสวงหาคุณธรรมที่ยังบกพร่องอยู่ในตนเองที่จะอาศัยซึ่งความเพียรพยายามขยันอดทนที่จะให้ได้มาซึ่งสิ่งดีงามที่เป็นคุณความดีที่เกิดประโยชน์ได้จริงกับตนเอง วิริยะพละ หมายถึง กำลังความเพียร หรือความขยัน มีกำลังใจที่เข้มแข็ง กล้าตัดสินใจกล้าได้กล้าเสีย ไม่กลัวความยากลำบาก ไม่ย่อท้อต่อปัญหา และอุปสรรคที่เกิดขึ้น มีความบากบั่นพากเพียรเป็นนิจ คำว่าแสวงหาในมิติของรูปและนาม คือจะเน้นมาในด้านของการแสวงหาที่เป็นนามธรรมโดยเฉพาะในเรื่องของการแสวงหาความรู้ แสวงหาความดีแสวงหาคุณธรรมที่ยังบกพร่องอยู่ ซึ่งสอดรับเข้ากับวิริยะในหลักพละธรรม 4 ที่มุ่งในการพากเพียรขยันอดทนที่จะให้ได้มาซึ่งสิ่งดีงามที่น่าปรารถนา หากแต่นักท่องเที่ยวยังขาดการแสวงหาในทางที่ดีทางที่ถูกต้อง ย่อมเกิดผลดีในการมาเที่ยวเป็นรูปธรรม และใช้ประโยชน์ได้จริง

การประยุกต์ใช้หลักพลังปรับตัว(อนวัชชพละ) ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาของวัดหัวถนน อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา เนื่องด้วยปัญหาเศรษฐกิจ การบริหารในหน่วยงานต่าง ๆ ในยุคปัจจุบันมีความไม่ซื่อสัตย์เกิดขึ้น เน้นไปในทางการสร้างผลประโยชน์ ไม่ได้เน้นถึงหลักความเชื่อทางศาสนา คำสอนของพระพุทธองค์ ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ไม่ดีขึ้นเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ก่อให้เกิดการเบียดเบียนเพื่อนร่วมสังคม เพื่อให้ตนเองอยู่รอด นักท่องเที่ยวจึงจำเป็นต้องมีความเชื่อ ปฏิบัติตนด้วยความซื่อสัตย์ ให้ความเคารพต่อสถานที่ ซึ่งเป็นที่สร้างสม บ่มเพาะอบรมบุญที่เป็นความดีตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาที่เป็นกำลังในการดำรงตนเป็นตนแบบที่ดีของสังคม เป็นแนวทางการปฏิบัติให้ตนเองมีความสุข อนวัชชพละ เป็นกำลังที่เกิดจากการ

กระทำที่ไม่มีโทษ ไม่ผิดกฎหมาย ไม่ผิดศีลธรรม และเป็นไปตามระเบียบประเพณีอันดีงาม ควบคุมระมัดระวังการกระทำดำเนินชีวิตให้มีความถูกต้อง ด้วยกายสุจริต วจีสุจริต มโนสุจริต เช่น มีความประพฤติและหน้าที่การงานสุจริต ไม่มีข้อบกพร่องเสียหาย พูดจริง มีเหตุผล มุ่งดี ไม่รุกรานให้ร้ายใคร ทำด้วยเจตนาบริสุทธิ์ ปรับตัวให้เข้ากับธรรมชาติที่เปลี่ยนแปลงทุกเวลา จึงเป็นเรื่องจำเป็นที่จะต้องปฏิบัติตนให้ถูกต้อง ตามกฎหมายหรือระเบียบปฏิบัติต่าง ๆ ที่บัญญัติไว้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ไม่เบียดเบียนเพื่อนร่วมสังคมดำรงตนเป็นคนดีของสังคม แก่เพื่อนร่วมเที่ยวด้วยกัน การเดินทางท่องเที่ยวก็จะสนุกชีวิตจึงจะมีความสุขอย่างแน่นอน

การประยุกต์ใช้หลักพลังร่วมมือ(สังคหะพละ) ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาของวัดหัวถนน อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลาเนื่องด้วยมนุษย์เราเป็นสัตว์สังคมไม่อาจดำรงชีวิตอยู่ได้โดยลำพัง จำเป็นต้องมีผู้อื่นที่ช่วยในการแบ่งแยกหน้าที่กันกระทำ หากสมาชิกในสังคมไม่มีความสมัครสมานสามัคคีกัน สังคมนั้นย่อมแตกแยก และไม่อาจส่งผลออกมาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างความเดือดร้อนต่อตนเอง และเพื่อนร่วมสังคมทั้งหมดอย่างแน่นอน การมาเที่ยวย่อมส่งผลให้พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวเปลี่ยนไป แสดงให้เห็นถึงความร่วมมือ ความเสียสละ ปรารถนาดีช่วยเหลือผู้อื่น มีความยินดีเมื่อเห็นคนอื่นได้ดี มีหลักการ มีเหตุผลมากขึ้น มีใจเป็นกลาง ให้ความช่วยเหลือบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม อย่างสม่ำเสมอ กำลังการสงเคราะห์ เป็นพลังที่เกิดจากการให้ แบ่งปัน ให้ความเอื้อเฟื้อเกื้อกูล ให้ความอนุเคราะห์ ให้ความเมตตากรุณาสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน ร่วมมือกันทำ ร่วมมือกันคิดในทางที่ถูกที่ควร การสงเคราะห์จะเป็นหลักยึดเหนี่ยวใจบุคคล ย่อมทำให้สังคมเกิดความรักใคร่สามัคคีกลมเกลียวกันในระหว่างกลุ่มชนที่อยู่ร่วมกันให้เป็นปึกแผ่น นำพาความสุขความเจริญในสังคมอย่างถาวรตลอดไป

เอกสารอ้างอิง

พระมหาสุทิตย์อาภากโร (อบอุ่น). *การท่องเที่ยวแนวพุทธ.* จุลสารการท่องเที่ยว. ปีที่ 18 เล่มที่ 1 2542.

ภัทร์สุภา ลีลานภาพรรณ์. (2551). *“การท่องเที่ยวเชิงพุทธ : ศึกษาเฉพาะกรณีแหล่งวัฒนธรรมในกรุงเทพมหานคร”.* บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย,

วีรณัฐ โรจนประภา. (2559). *“การนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการสร้างสังคมแห่งสัมมาปัญญาในประเทศไทย”.* บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีปทุม,

ภวัต นิตย์โชติ. (2560) “การพัฒนาสมรรถนะตามหลักพละ 4 ของบุคลากรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสงขลา”. บัณฑิตวิทยาลัย:: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,

พระอลงกรณ์ ฐานสิริ (แก้ววิเศษ). (2561) “ศึกษาแนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดพระพุทธรูป 9 ส. ในจังหวัดหนองคาย”. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539) *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,* กรุงเทพฯ :โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.